

M.QURBANƏLİ ŞƏRİFZADƏ

Nekroloq

Səmimi millət xadimlərindən biri də tərki-həyat etdi. Əvət, M.Qurbanəli Şərifzadə həzrətləri də sönüb getdi, həm də bəliməsini, parlamasını sezdirməyən bir qıvılcım kibi söndü.

Qafqasyanın bir çox mühərrirləri, ədibləri, sənətkarları və millət xadimləri mərhumu yaqından tanıır və tatlı müsahibələrindən xoşlanırdı. Halbuki camaatımız ümumiyyət e'tibarilə müşarileyhi pək də layiqilə tanımazdı. Mərhum vaxtında bir çox qəzetələrdə iştirak edər, bə'zi səmimi cəmiyyətlərdə çalışır, həqiqi bir millətsevər ruhu ilə kəndi irqdaşlarını düşünüyürdü. Lakin bir dürlü səsi çıqmazdı, çünki gurultudan, nümayişdən, alqışdan pək də xoşlanmazdı.

“Sağ əlinlə verdiyini sol əlin duymasın!..” – üsuluna ən çox riayət edən sadıq, fədakar həmiyyətli bir sima idi.

O, məktəb görməmişdi, fəqət həvəskar bir alim idi, böyük bir müəllim idi, camaat müəllimi idi, həm də müəllimlərdən artıq mə'lumata malik idi. Hiç bir mədrəsə tərbiyəsi görmədiyini halda, mərhum kəndi himmət və qeyrətilə, kəndi səbat və mətanətilə türkcə, farsca, rusca oqur-yazardı; tətəbbö və mühakimələrdə bulunardı. Bir an, əvət, bir an belə elm və maarif günəşinə pərəstiş etməkdən geri durmazdı.

Onda son dərəcə böyük bir iste'dad və məziyyət var idi. O da böyük bir mübəllig, qəhrəman bir rəhbər olması idi.

Bu gün Naxçıvanda açıq fikirli, milliyət və insanıyyəti düşünən, ülum və maarifi təqdir edən bir çox gənclər gerçəkdən də mərhum müşarileyhə qarşı mədyuni-şükran olmalıdır. Çünki hər biri onun birər mə'nəvi şagirdidir.

Naxçıvan kiçik bir şəhərdir. Kəndisi də maarif hissində olduqca bigənə və əskidən bəri səfsətələr ilə vaqt keçirən bir mühit olduğundan daima xalqın gözünə qara pərdə çəkməkdən zevq alan bir taqım gevşək ruhlu, qara fikirli, kor idraklı əşxasın əlində oyuncaq ola gəlmişdi. Lakin az bir zamanda naxçıvanlılar, Naxçıvandakı gənc simalar yalnız və yalnız Şərifzadə və onun kibi bir qaç həqiqətpərvər zəvat sayəsində cəhalət qaranlığından qurtuldu, qurtula bildi, qurtulmağa çalışdı, həqiqət işığını dərk etməyə müvəffəq oldu. Və bugünkü Naxçıvan, demək olar ki, Qafqasyanın digər şəhərlərinə nisbətən pək

də geridə olmayıb, az-çox düşüncəli, mühakiməli, ziyalı similar yetirmək ümidini bəsləməkdədir.

Mərhum zəngin bir ailəyə mənsub deyildi, yoxsul gənc ikən Naxçıvanı tərk etmiş, Bakıya gəlmiş, Türkünstanə keçmiş, yeni işlədilməkdə olan dəmir yollarında çalışmış, bir-iki sənə zərfində kəndi e'tibar və səbatı sayəsində mə'ruf bir mütəəhhid kəsilmiş və böyük rollar ifa etməyə başlamışdır. Mumileyh beş arşın yeri ölçər, onu islah və tənzim etdirməklə məşğul olarkən, yanındakı mühəndislərdən istifadə etməyi də əsla unutmaz. Cəbr, həndəsə, müsəlləsət, kosmoqrafiya və sair ülumi-riyaziyyəyi təəllümlə, mühakimə və tətəbbö'lə uğraşır, eyni zamanda həm əmələ, həm mühəndis, həm də mütəfəkkir bir alim həyatını yaşardı.

Qazandığı paralarla müvəffəq olaraq evdə istirahətə çəkilir, bir taqım elmi, ədəbi, tarixi kitabları mütaliə və mühakimə ilə iştiğal edərdi. Və aldığı, topladığı mə'lumatı həqiqi bir el müəllimi kibi bu cəmiyyətdə, o məclisdə uzun mübahisələrlə ətrafındakılara duyururdu, duyurmaq istiyordu. İştə ondan Naxçıvana, Naxçıvan gənclərinə toqunan istifadə də böylə, tə'til zamanlarında vüqu buluyordu.

Mərhum təqribən altmış yaşlarında gənc ruhlu, gənc fikirli bir piri-möhtərəm idi. Mütəvəffə, sərətən (xərçəng) xəstəliyindən tərki-həyat etmiş... Şübhəsiz, bu cəngüdəz xəstəlik, bu qorqunc dərd pək də çəkilir dərdlərdən deyildir. Lakin bu dərdi-biamandan daha böyük, daha dəhşətli bir dərd var ki, o da böylə inqilablı və məraqlı bir zamanda əbədiyyən cihana, cihani-hürriyyəyə vida etməsidir.

Uzun illərlə həbsxanə guşəsində, işgəncələr altında çırpınan, müdhiş və qaranlıq zindanlardan qurtulmaq həvəsilə uçan bir məhbüs, fədakar bir mücahid həbsxanənin qapıları açılıb da hürriyyət və inqilab ağuşuna atılacağı sırada tərki-həyat edərsə, əcəba nələr duyar, nasıl müztərib olur! Nə vəziyyətdə bulunur, nasıl mütəəssir olur?!

İştə mərhum müşarileyhin halı da eyni məhbüs halını xatırladır.

Cənabi-Haq ruhi-nəcibinə rəhmət, evlad və ailəsinə, əhlibba və əqrəbasına səbr və mətanət kəramət eyləyə...

Hüseyn Cavid
"Açıq söz", 9 iyun 1917